

بررسی وضعیت آموزش عالی کشاورزی از منظر آینده پژوهی

بهمن خسروی پور^۱، الهام چنانی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

نویسنده مسئول:

بهمن خسروی پور

چکیده

در طول ۲۰ سال گذشته، نظام آموزش عالی کشاورزی در ایران بطور قابل ملاحظه ای گسترش یافته است، که منعکس کننده تغییر گسترده ای از نظام نخبه به سوی آموزش عالی کشاورزی است. از سال ۱۹۹۰ تعداد دانشجویان افزایش یافته است و تخمین زده می شود که در حال حاضر بیش از صد هزار دانشجو در دانشگاه های کشاورزی ایران به تحصیل اشتغال دارند. این گسترش منجر به دسترسی فزاینده ای به تحصیلات عالی کشاورزی در طیف گسترده ای از جمعیت و افزایش عرضه فارغ التحصیلان به بازار کار شده است. آینده پژوهی در آموزش عالی به عنوان یکی از پیش نیازهای اصلی سیاست گذاری و برنامه ریزی بلندمدت نظام دانشگاهی ضروری شده است. با نگاهی به پدیده های جهان می توان متوجه بالا بودن نرخ تغییرات شد. هم زمان با تغییرات جامعه، تغییرات دانشگاه افزایش پیدا می کند. با توجه به این تغییرات، قطعاً جامعه نیاز به دانش بیشتری در آینده خواهد داشت. در وضعیت امروزه آموزش عالی در ایران، تقاضای ورود به آموزش عالی از سال ۱۳۹۰ در حال کاهش می باشد و پیش بینی های انجام شده حاکی از آن است که حداقل تا سال ۱۴۰۰ این وضعیت ادامه خواهد داشت. با اینکه تقاضای ورود کاهش یافته اما ظرفیت نظام آموزش عالی کشور متناسب با آن تغییری نیافته است. هدف از این مقاله، بررسی وضعیت آموزش عالی کشاورزی در مطالعات آینده می باشد. روش این تحقیق کتابخانه ای بوده است و نتایج این تحقیق نشان داد که آینده پژوهی در آموزش عالی کشاورزی نیازمند تکنیک ها و تاکتیک های دقیق می باشد همچنین تلاش و کوشش جمعی دست اندرکاران نظام آموزش عالی و سایر موسسات ضروری است.

واژگان کلیدی: آموزش عالی، کشاورزی، آینده پژوهی، دانشگاه، آموزش عالی کشاورزی

مقدمه

در آینده، واقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی متنوعی در جهان خواهد بود. افزایش جمعیت کشورهای در حال پیشرفت موجب می‌شود که منابع مالی و بودجه کشور بین افراد بیشتری تقسیم شود. درخواست‌های افراد نیز بیشتر می‌شود که به دنبال آن، افزایش هزینه‌های زندگی، درمان، امنیت، آموزش و غیره پیش می‌آید. در کل جهان، آموزش نیز شامل این حقیقت می‌شود. دانشگاه به عنوان موسسه آموزش عالی یک واقعیت در حال تغییر می‌باشد (همتی و همکاران، ۱۳۹۴). آموزش نقش مهمی در پیشرفت کشورها ایفا می‌کند زیرا تشکیل دهنده گان جوامع، انسانها هستند و انسانها موقعی می‌توانند در پیشرفت کشورشان موثر باشد که از آموزش خوبی بهره‌مند باشند. آموزش عالی کشاورزی یکی از رکن‌های آموزش عالی می‌باشد که نقش مهمی را در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش کشاورزی دارد (حاجی هاشمی و موحدی، ۱۳۹۵).

نظام آموزش عالی در ایران، پیشینه‌ای کهن دارد و مسیر پرفراز و نشیبی را در طول تاریخ گذرانیده است و در هر زمان کانون تحولات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی گوناگونی بوده است که هر کدام از این تغییرات، تاثیر زیادی بر نهادهای مختلف نظام اجتماعی گذاشته است (باقری و کریم‌اف، ۱۳۹۲). آموزش عالی کشاورزی هر کشور به عنوان زیرساخت‌های توسعه، دارای اهمیت زیادی می‌باشد. آموزش عالی کشاورزی، نقش مهمی در رشد کشاورزی بر عهده دارد و رسیدن به توسعه و پایداری کشاورزی را تضمین می‌کند (ورمزیاری و همکاران، ۱۳۸۷).

دانشگاه نسبت به فرهنگ، قدرت، دولت و صنعت، همانند یک نهاد محافظه کار عمل میکند. امروزه با افزایش تغییر در جامعه و پدیدار شدن عصر دانش و با هدف قرار دادن آینده مطلوب، آینده پژوهی برای سازمان‌ها و نهادها به یک ضرورت تبدیل شده است (مهدی، ۱۳۹۴) و به خصوص برای آموزش عالی کشاورزی که با داشتن ۱۹.۹ درصد از دانشجویان، بخش پرجمعیت ترین آموزش عالی در ایران است (یعقوبی، ۲۰۱۰).^۱ بررسی وضعیت آموزش عالی کشاورزی در مطالعات آینده، اهمیت فراوانی دارد و این بخش از آموزش عالی به یکی از چالش‌های بخش کشاورزی تبدیل شده است (موحدی و همکاران، ۱۳۹۵).

آموزش عالی

در طول دوره پهلوی، دولت تعدادی از سیاست‌ها را با هدف ارتقاء کشور و گسترش نظام آموزش و پرورش اجرا کرد. قبل از ۱۹۲۵ میلادی کمتر از ۶۰۰ دانش آموز در شش مؤسسه آموزش عالی سکولار وجود داشت. اینها همه در شهر پایتخت قرار داشتند. این روند پس از ۱۹۲۵ تغییر کرد. پس از جنگ جهانی دوم، دانشگاه‌ها در سایر شهرهای بزرگ تاسیس شد. تعداد دانشجویان در ابتدای برنامه سوم (۱۹۶۵-۱۹۶۰) به ۳۸۸۹۶ در سال ۱۹۶۶ به سرعت از ۲۲۸۴۴۹ افزایش یافت (حمد حیدری، ۲۰۰۸).^۲ دوره‌های آموزش رسمی کشاورزی در ایران از سال ۱۲۷۹ هجری شمسی آغاز شد که در این دوره اولین آموزشگاه رسمی آموزش کشاورزی به نام مدرسه فلاحت مظفری تاسیس شد. و پس از آن به محل دانشسرای عالی منتقل شد که پس از تربیت یک دوره دانش آموخته، تعطیل و به مدت ۱۱ سال کشور از مدرسه کشاورزی محرم شد. از آن پس، تاسیس مراکز آموزش عالی کشاورزی افزایش پیدا کرد. از مهم‌ترین ابزار جوامع برای شکل گرفتن دنیای فردا، آموزش می‌باشد. آموزش کشاورزی از ارکان اساسی رشد کشاورزی و روستائیان به شمار می‌رود. امروزه آموزش به طور رسمی در قالب دانشگاه‌ها و مراکز آموزش و پژوهش عرضه می‌شود (مجیدی و بیژنی، ۱۳۹۶). در طول ۲۰ سال گذشته، نظام آموزش عالی کشاورزی در ایران بطور قابل ملاحظه ای گسترش یافته است، که منعکس کننده تغییر گسترده‌ای از نظام نخبه به سوی آموزش عالی کشاورزی است. از سال ۱۹۹۰ تعداد دانشجویان افزایش یافته است و تخمین زده می‌شود که در حال حاضر بیش از صد هزار دانشجوی تحصیل در کالج‌های کشاورزی ایران وجود دارد. این گسترش منجر به دسترسی فزاینده‌ای به تحصیلات عالی کشاورزی در طیف گسترده‌ای از جمعیت و افزایش عرضه فارغ التحصیلان به بازار کار شده است (یعقوبی، ۲۰۱۰).

در ایران آموزش عالی اکثراً شامل آموزش‌های دانشگاهی است که به مدارک کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری منتهی می‌شود. منظور از مرکز آموزش عالی، موسسه‌ای می‌باشد که اشخاصی که مدرک دیپلم متوسطه یا بالاتر دارند را به عنوان دانشجو می‌پذیرد و به دانش آموختگان خود، مدرک کاردانی یا بالاتر اعطا میکند. (افشار کاظمی و عسگریان، ۱۳۸۷). که این آموزش عالی در فعالیت‌های آینده و شغل جوانان بسیار مهم است (ایکسیونگ و همکاران، ۲۰۱۳).^۳

نقطه تلاقی سه قلمرو "فرهنگ، قدرت و دانش"، آموزش عالی تعبیر شده است. آموزش عالی باعث عمق بخشیدن به نگرش‌های علمی و فرهنگی، مدارا و کارکرد جمع، افزایش تنوع غنای فرهنگی و حل مسائل و مشکلات جهانی می‌شود. دانشگاه به عنوان محل پیشرفت جامعه عمل می‌کند و از طریق نظارت بر تحولات اجتماعی و فرهنگی، بخصوص در زمینه علم و فناوری، جامعه را برای رویارویی در برابر تحولات

¹ Yaghoubi
Hamdhaidari ²
Xiong ³

آینده توانمند می‌سازد (باقری و کریم‌اف، ۱۳۹۲). در کشور ما آموزش عالی کشاورزی به سرعت در حال تغییر و تحول است و کارایی لازم را نداشته و فراگیران را برای انطباق با شرایط تغییر یافته آماده نمی‌کند (حسینی و حسینی، ۱۳۹۱). آموزش عالی در سال‌های اخیر، به عنوان یکی از مهمترین عناصر تشکیل دهنده جوامع توسعه یافته و در حال پیشرفت نقش مهمی در رشد و پیشرفت علوم، فناوری اطلاعات و ارتباطات ایفا کرده است. با توجه به وضعیت خاص محیطی موجود در ایران، نظام آموزش عالی وظیفه سنگینی را در ساختن ایران برای آینده بر عهده خواهد داشت و به همین دلیل شناسایی آینده پژوهی در آموزش عالی امر مهمی به شمار می‌رود (نیاز آزادی، ۱۳۹۱). از مهم ترین وظایف آموزش عالی: بررسی و ارائه هدف‌های اساسی و خط مشی‌های کلی و برنامه‌ریزی در همه سطوح آموزشی و پژوهش‌های علمی و ایجاد قوانین اساسی آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و موسسات پژوهشی، جهت تربیت نیروی انسانی کارداران و متخصص مورد نیاز کشور. (افشار کاظمی و عسگریان، ۱۳۸۷).

کارکردهای نظام آموزش عالی

آموزش عالی نقش مهمی را برای آموزش نسل بعدی به عهده دارد (ایکسیونگ و همکاران، ۲۰۱۳). از جمله کارکردهای نظام آموزش عالی که می‌توان نام برد؛ جامعه پذیری، افزایش احساس تعلق اجتماعی، هم‌بستگی اجتماعی، پیشرفت و توسعه، اشاعه و توسعه‌ی دانش، تربیت نیروهای متخصص و کارآمد در حوزه‌های متنوع علمی و پژوهشی، توسعه‌ی دانایی و توانایی، اعتلای فرهنگی جامعه، غنابخشی فرهنگ عمومی، حفظ و انتقال و بازاندیشی سنت‌ها، تجدید حیات فرهنگی و ... (باقری و کریم‌اف، ۱۳۹۲). کارکردهای یک دانشگاه به عنوان نهاد ملی در آموزش عالی بطور کلی در شکل (۱) نشان داده شده است.

شکل ۱- کارکردهای آموزش عالی (دانشگاه)

چالش‌های آموزش عالی کشاورزی

آموزش عالی در سال‌های اخیر در کشور نشان می‌دهد که این نظام با چالش‌هایی روبه‌رو است و رفع این چالش‌ها بر عهده دولت با طراحی و اجرای برنامه‌های مناسب می‌باشد (آذر و همکاران، ۱۳۹۲). از چالش‌های مهم در آموزش عالی، مشکل تامین بودجه می‌باشد. از یک طرف کمبود بودجه و از طرفی دیگر تقاضای بیشتر برای این نوع آموزش، موجب شده که آموزش عالی به یکی از دغدغه‌های مسئولین تبدیل شود (رضائیان و همکاران، ۱۳۹۵).

سیستم آموزش کشاورزی به طور کلی و به ویژه آموزش عالی کشاورزی با چندین چالش مواجه هستند:

۱. میزان تلاش برای توسعه منابع انسانی؛
۲. پیچیدگی مواد موضوعی، از جمله نیاز به ادغام مسائل "جدید" مانند جمعیت، محیط زیست و سیستم‌های کشاورزی به برنامه‌های درسی؛
۳. وابستگی به یک محیط سیاست گسترده‌تر که مسائلی مانند استقلال، تامین مالی، مسئولیت پذیری و مأموریت موسسات آموزش کشاورزی را تعیین می‌کند؛
۴. توانایی ردیابی تأثیرات سرمایه گذاری‌های آموزشی در سطوح مختلف کشاورزی؛
۵. اراده سیاسی برای حمایت از آموزش و پرورش کشاورزی در سطوح مختلف و ایجاد سیاست منسجم، به ویژه در زمینه مسابقات نهادهای وزارت کشاورزی و وزارت آموزش و پرورش و برنامه‌های متفاوتی از جمله عوامل بی طرفی شهری، کاهش سهم کشاورزی در تولید ناخالص داخلی، حاشیه سازی بخش روستایی و وضعیت کم و اولویت دادن به کشاورزی؛

۶. استقلال یا وابستگی نظام آموزش کشاورزی در برابر وزارت آموزش و پرورش، یا وجود آن تحت وزارت کشاورزی یا سایر وزارتخانه‌های فنی؛
۷. پاسخگویی، بویژه در رابطه با استانداردهای آموزشی، دسترسی به آموزش کشاورزی عالی برای مردم روستایی و ارتباط برنامه درسی با نیازهای بازار کار؛
۸. مسئولیت بخش عمومی به عنوان اکثریت قریب به اتفاق مؤسسات آموزشی کشاورزی همچنان تحت کنترل بخش دولتی است و از این رو از نیروهای بازار منع شده است.
۹. منابع عملیاتی و پایداری مالی مؤسسات آموزش کشاورزی - هزینه بالای آموزش کشاورزی (با توجه به نیاز آن به طیف وسیعی از آموزش، علمی و فنی و مزارع آزمایشگاهی) و محیط کاهش بودجه؛
۱۰. تعامل با تولید دانش، اذعان یا نه، وابستگی آموزش کشاورزی به بازخورد از کشاورزان بر یافته‌های تحقیق و توسعه، که به طور کلی تحت کنترل مدیریت آموزش کشاورزی نیست؛
۱۱. انسجام درونی به منظور انعطاف پذیری و تحرک در زمینه‌های مختلف و از طریق سطوح سیستم‌های آموزش کشاورزی (ساکي، ۱۹۹۹)؛
۱۲. ناهموازی بستر تحقیق و توسعه کشاورزی؛
۱۳. محدودیت‌های کلیت نظام پژوهش و فناوری؛
۱۴. ضعف‌های ساختاری/ نهادی تحقیق‌های کشاورزی؛
۱۵. ضعف‌های کارکردی دستاوردی تحقیق‌های کشاورزی (حسینی و حسینی، ۱۳۹۱).

آینده پژوهی

در ایران آینده پژوهی نوپا است و طبق آزمون و خطا پیش می‌رود. تفسیر و تحلیل مفاهیم موجود در این فرا رشته، باعث تصمیم‌گیری‌های درست و صرفه جویی در هزینه و زمان خواهد شد (شیروانی ناغانی و همکاران، ۱۳۹۶). آینده پژوهی دانشی است که آگاهی مردم را نسب به رویدادها، خطرات و فرصت‌های احتمالی آینده بیشتر می‌کند و نگرانی‌های مردم را کمتر می‌کند، و به انسان‌ها این فرصت را می‌دهد که آینده خود را کشف کنند و برای رسیدن به آینده‌ای مطلوب از چه مسیرهایی عبور کنند (ملکی فر، ۱۳۸۶). درک آینده و شناخت ابهاماتی که در آینده روبروی انسان هستند، برای جوامع بشری دارای اهمیت زیادی می‌باشد. آینده شناسی به انسان‌ها این فرصت را می‌دهد تا یک قدم بیشتر از حال گام بردارند. آگاهی از آنچه که قرار است در آینده رخ دهد و احتمال وقوع آن وجود داشته باشد، ضروری به نظر می‌رسد (مرادی‌پور و نوروزیان، ۱۳۸۴).

انسان‌ها در آینده‌ای زندگی و کار خواهند کرد که با دنیای امروزه متفاوت خواهد بود از این رو دولت‌ها لازم است از تحولات و آینده آگاهی داشته باشند و تلاش کنند آن را بهتر درک کنند. هنگامی که ملل درک درستی از تغییرات در آینده بدست بیاورند، فرصت‌های بیشتری در زندگی بدست می‌آورند (مرادی‌پور و نوروزیان، ۱۳۸۴). تلاش‌های علمی انسان برای شناسایی آینده، اولین بار با مطرح کردن موضوع پیش‌بینی آغاز شد و از آن در برنامه‌ریزی استفاده شد. علاوه بر آن، با مشاهده وقوع تکرار در پدیده‌ها، این موضوع عنوان شد که می‌توان نتایج آن را به همه‌ی پدیده‌ها از همان نوع، تعمیم داد. در پیش‌بینی تلاش می‌شد تا با کمک مشاهدات قبلی و وضعیت گذشته و حال، بتوان آینده را پیش‌گویی کرد. آینده پژوهی، مجموعه تلاش‌هایی است که با مشاهده و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییرپذیر یا ثابت، به کشف انواع آینده‌ی بلقوه و برنامه‌ریزی برای آنها می‌پردازد (تولایی، ۱۳۹۳).

برای آینده‌نگری، آینده‌شناسی مور نیاز است و آینده‌شناسی، خود نیازمند آینده‌پژوهی می‌باشد. در آینده‌نگری باید همه ابعاد علمی، فن‌آوری و اقتصادی را در نظر گرفت. آینده پژوهی، علم و هنر کشف آینده و شکل دادن به دنیای مطلوب فردا تعریف شده است (نیاز آزادی، ۱۳۹۱). آینده‌شناسی عبارت است از تلاش برای درک آنچه که در آینده اتفاق می‌افتد یا باید اتفاق بیفتد. یا به عبارت دیگر فرایندی که چندین رویداد محتمل در آینده را پیش‌بینی می‌کند (مرادی‌پور و نوروزیان، ۱۳۸۴). آینده پژوهی نمونه‌ای از علوم نرم است که از آن به عنوان یک علم تمدن‌ساز یاد می‌شود و هسته‌ی علوم و فناوری‌ها را تشکیل می‌دهد. در واقع یکی از کارکردهای مهم آینده پژوهی، مدیریت حوزه‌های علم به ویژه علوم نرم و جهت‌دهی عاقلانه به مطالعات و پژوهش‌های سایر حوزه‌های علمی است. از انواع رویکردهای مهم در علم آینده‌پژوهی می‌توان به ۱. پیش‌بینی ۲. آینده‌نگاری اشاره کرد (نیاز آزادی، ۱۳۹۱).

هاینس^۵ (۲۰۰۳) در مقاله خود با مضمون آینده پژوهی، چهار سناریو را برای آینده این رشته در بین علوم مختلف شناسایی کرد (شکل ۲):

⁴ Csaki

⁵ Hayens

جدول ۱- چهار سناریوی جایگاه آینده پژوهی در بین علوم، (هاینس، ۲۰۰۳)

رشته ای مستقل محسوب می شود ولی نقش کاربردی در پیشرو علوم دیگر ندارد	رشته ای مستقل محسوب می شود و تقاضا برای آن بالاست
رشته ای مستقل محسوب نمی شود و تقاضایی هم برای آن وجود ندارد	رشته ای مستقل محسوب می شود ولی تقاضا برای آن در علوم دیگر وجود دارد

اصول آینده پژوهی

آینده پژوهی ابزاری است که می تواند بنا به اهداف گوناگون و به صورت های مختلفی مورد استفاده قرار گیرد. آینده نگاران اصول و مفروضاتی را به بحث می گذارند که مفهوم و ماهیت کلان مطالعات آینده نگاری را شکل می دهد. برخی از این اصول عبارتند از:

۱. سنگ بنای توسعه: آینده نگاری از ابزارهای عصر دانایی و در زمره دانش های نرم در جهت توسعه آینده برای خلق بهترین فردای مطلوب برای مردم می باشد.
۲. عدم قطعیت: هیچکس نمی تواند آینده را با قطعیت پیش بینی کند.
۳. فرایند مستمر: آینده نگاری فرایندی مستمر است که به دنبال ایجاد پیش بینی های مشترک از آینده با تمرکز بر خلق آینده در پی خلق چشم اندازهای مشترک از آینده می باشد.
۴. معماری آینده: حرکت به افق بلند آینده و دیدبانی حال و گذشته برای معماری و ساخت آینده باید باشد.
۵. تحقق آینده مطلوب: مشارکت و تعامل گسترده اجتماع و دخالت نیروی انسان به عنوان بازیگر اصلی در بررسی و مدل سازی و خلق آینده مطلوب موثر است.
۶. شناخت هوشمندانه آینده
۷. آینده فارغ از حال نخواهد بود: همان گونه که حال در ادامه گذشته رخ داده است، آینده نیز به نوعی تحت تاثیر حال خواهد بود.
۸. اهمیت حیاتی زمان: با زمان و به روز نسبت به برنامه ریزی و حل مشکلات اقدام و به بعد و آینده واگذار نکرد.
۹. استمرار: آینده نگاری امری مقطعی و موردی نیست بلکه مستمر و دائمی است.
۱۰. نتیجه نهایی سناریوسازی: هدف از سناریوسازی در آینده پژوهی اصلاح و بهبود نظام مند تصمیم گیری ها در خصوص حوزه های مختلف هدف مربوط به آینده است.
۱۱. بازنگری و ارزیابی: برای هماهنگ بودن برنامه و اصلاح و بهبود آن با تحولات محیطی، زمان و یا تغییر تکنولوژی های روز.

پیشینه آینده پژوهی و آموزش عالی:

جدول ۲- پیشینه آینده پژوهی و آموزش عالی

آینده شناسی آموزش عالی، راهبردها و پیامدهای سازگاری دانشگاه با محیط و جامعه (مهدی، ۱۳۹۳)	نظام دانشگاهی باید به وسیله ی راهبردهای نظام پیشنهادی با محیطهای علمی و اجتماعی بطور مستمر سازگار شده و با جامعه در حال تغییر، دائما در تعادل پویا باشد. سازگاری در دانشگاه با شرایط محیطی، علی و زمینه ای آن.
وضعیت آینده نگری در ایران و چند کشور منتخب جهان (گواهی، ۱۳۹۴)	آینده نگری در دانشگاه ها می تواند منجر به تشخیص حوزه های جدید تحقیق، کاربرد مناسب تحقیقات موجود، ایجاد شراکتها و شبکه های جدید شود.
سناریوهای آموزش عالی آینده (Conway, 2008)	چهار پیشران تغییر موثر بر آموزش عالی شامل جهانی شدن، چندفرهنگی شدن، اینترنت و سیاست، شناسایی و تحلیل شده است. آموزش عالی در آینده متاثر از این پیشران ها خواهد بود.
آینده پژوهی در آموزش عالی، بررسی نقش دانشگاه و دانشگاهیان (مالک پور و سنجرى، ۱۳۹۳)	سه عامل فناوری اطلاعات و رایانه ها، بین المللی شدن و تاثیر روندهای جمعیتی می توانند بیشترین تغییرات را در آینده برای دانشگاه ها بوجود آورند.
تعیین مولفه های آینده پژوهی جهت طراحی مدل در آموزش عالی (نیاز آذری، ۱۳۹۱)	مولفه های اصلی شامل فلسفه و اهداف، مبانی نظری، مراحل اجرایی و نظام ارزیابی و مهندسی مجدد است که جمع افزایی این مولفه ها با نگرشی آینده به علوم (فنون و تحقیقات) است.
آینده پژوهی تغییرات رویکردی آموزش عالی در توسعه سرمایه انسانی کشور، سناریویی محتمل بر افق ۱۴۱۰ (امین بیدختی و همکاران، ۱۳۹۴)	شایستگی های مورد نیاز: تفکر غالب به جای تفکر خنثی یا مغلوب، توان بالا در تشخیص صحیح مسائل و توان بالا در برقراری ارتباطات و کار گروهی در ابعاد فراسازمانی در دانشگاه ها. توصیه ها: سوق دادن شیوه های آموزش دانشگاهی به سمت مطالعه محوری، سوق دادن تکالیف، پروژه ها و امتحانات از حالت انفرادی به گروهی

آینده پژوهی و آموزش عالی کشاورزی

موسسات آموزش عالی، در تاریخ و فرهنگ یک ملت تعبیه شده و به وسیله واقعیت های معاصر، ایدئولوژی ها و منافع خود شکل می گیرد (روبرت، ۲۰۱۷).^۶ آینده پژوهی در آموزش عالی به عنوان یکی از پیش نیازهای اصلی سیاستگذاری و برنامه ریزی بلندمدت نظام دانشگاهی ضروری شده است (مهدی، ۱۳۹۴). با نگاهی به پدیده های جهان می توان متوجه بالا بودن نرخ تغییرات شد. هم زمان با تغییرات جامعه، تغییرات دانشگاه افزایش میابد. با توجه به این تغییرات، قطعاً جامعه نیاز به دانش بیشتری در آینده خواهد داشت (مهدی، ۱۳۹۴). دانشگاه ها که سازمان های اصلی نظام آموزش عالی هستند، دارای سه وظیفه مهم می باشند: انتقال دانش، تولید دانش و ترویج دانش (عبدالله زاده و همکاران، ۱۳۹۵). با بررسی وضعیت کنونی کشور و وضعیت آموزش عالی کشاورزی می توان گفت که حدود دو دهه از آغاز فعالیت نظام آموزش کشاورزی گذشته اما هنوز به رسالت اصلی خود یعنی آموزش و پرورش نیروی مورد نیاز جامعه، نرسیده است (سواری و همکاران، ۱۳۹۲).

در وضعیت امروزه آموزش عالی در ایران، تقاضای ورود به آموزش عالی از سال ۱۳۹۰ در حال کاهش می باشد و پیش بینی های انجام شده حاکی از آن است که حداقل تا سال ۱۴۰۰ این وضعیت ادامه خواهد داشت. با اینکه تقاضای ورود کاهش یافته اما ظرفیت نظام آموزش عالی کشور متناسب با آن تغییری نیافته است (گلدسته و ابوالقاسمی، ۱۳۹۵). در صورت ادامه این روند در آینده، نظام آموزش عالی کشاورزی را با تهدیدات زیادی مواجه خواهد کرد. همچنین به دلیل همساز نبودن دستاوردهای آموزش عالی کشاورزی با نیازهای جامعه و بازار، پایین بودن کیفیت آموزشی، نارضایتی فراگیران از آموزش ها و سایر مشکلات دیگر، باعث افت بیشتر ورودی به آموزش عالی کشاورزی در آینده

خواهد شد(عبدالله زاده و همکاران، ۱۳۹۵). در حال حاضر آموزش عالی در شرایط بحران به سر می‌برد و تا ۳۰ سال آینده، دانشگاه‌های بزرگ فقط بنای یاد بود خواهند بود(مهدی، ۱۳۹۴).

نتیجه گیری

در بیشتر سالهای دهه گذشته، در فضای عرضه محور آموزش عالی کشور، وجود تقاضای بالای آموزش عالی سبب چشم پوشی از مقوله کیفیت در نظام آموزش عالی کشور بوده است و عدم زیرساختها و شرایط کیفی برای ورود این گونه مؤسسات به عرصه تحصیلات تکمیلی، نشان از ضعف نظام ارزیابی آموزش عالی دارد. تقاضا برای ورود به آموزش عالی کشاورزی در حال کاهش می باشد و با توجه به بحران روز افزون کمبود اشتغال در این بخش، مسلما این مشکل در آینده بیشتر خواهد شد که نیازمند برنامه ریزی دقیق تر می باشد. برای آینده پژوهی در آموزش عالی کشاورزی نیازمند تکنیک ها و تاکتیک های دقیق می باشد همچنین تلاش و کوشش جمعی دست اندرکاران نظام آموزش عالی و سایر مؤسسات ضروری است.

مراجع

۱. افشار کاظمی، محمد علی و عسگریان، حامد. (۱۳۸۷). بررسی وضعیت سیستم آموزش عالی کشور با استفاده از مدل سازی سیستم های دینامیکی. مجله مدیریت، شماره ۷۸.
۲. امین بیدختی، علی اکبر؛ رستگار، عباس و نامنی، احمد. (۱۳۹۴). آینده پژوهی تغییرات رویکردی آموزش عالی در توسعه سرمایه انسانی کشور، سناریویی محتمل بر افق ۱۴۱۰، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، دوره ۲۱، شماره ۳، صص ۵۵-۳۱.
۳. آذر، عادل. غلامرضایی، داود. دانایی فرد، حسن و خداداد حسینی، حمید. (۱۳۹۲). تحلیل چالش کیفیت آموزش عالی در برنامه توسعه پنجم. فصلنامه راهبرد فرهنگ، شماره ۱ بیست و یکم.
۴. باقری، اصغر و کریم اف، موسی. (۱۳۹۲). تحلیلی نقادانه از روند تاریخی آموزش عالی در ایران. جامعه پژوهی فرهنگی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال چهارم، شماره اول، صص ۵۷-۲۳.
۵. تولایی، روح الله. (۱۳۹۳). آینده پژوهی، روندهای خدمات فضای مجازی ایران در فرایند تکنولوژیک جهانی شدن با روش دلفی. فصلنامه مطالعات راهبردی جهانی شدن، سال پنجم، شماره ۴ چهاردهم، پیاپی (۱۷).
۶. حاجی هاشمی، زهرا و موحدی، رضا. (۱۳۹۵). آسیب شناسی آموزش کشاورزی در دانشگاه پیام نور شهرستان شهرضا. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۴۷-۲، شماره ۴، صص ۹۴۱-۹۲۹.
۷. حسینی، راحله و حسینی، الهام. (۱۳۹۱). آموزش کارآفرینی: رویکردی نو در جهت حل مشکل اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی. کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان، بابلسر.
۸. رضائیان، مجید. توکل کوثری، محمدعلی و نوه ابراهیم، عبدالرحیم. (۱۳۹۵). تحلیل چالش های فراروی دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی غیردولتی-غیرانتفاعی ایران. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال هشتم، شماره اول.
۹. سواری، مسلم. سارانی، ولی اله و ساکی، صمد. (۱۳۹۲). تحلیل موانع کارآفرینی در نظام آموزش عالی کشاورزی. کارآفرین ناب، سال پنجم، شماره ۳۰، ص ۶۲.
۱۰. شیروانی ناغانی، مسلم. عیوضی، محمدرحیم و قاسمی، حاکم. (۱۳۹۶). چپستی و چرایی مفهوم میان رشته ای آینده نگاری راهبردی در فرارشته آینده پژوهی. فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، دوره نهم، شماره ۳، صص ۲۴-۱.
۱۱. عبدالله زاده، غلامحسین. بارانی، حسین، باقری، عبدالرضا، نجفی نژاد، علی و سلطانی، افشین. (۱۳۹۵). مهم ترین مسائل آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی در ایران. نامه آموزش عالی، سال نهم، شماره سی و ششم، صص ۴۲-۵۱.
۱۲. گلدسته، اکبر و ابولقاسمی، ف محمود. (۱۳۹۵). بررسی روند گذشته و آینده پژوهی روند آینده زیرنظام غیر انتفاعی آموزش عالی در ۴۱۴۱. کنگره ملی آموزش عالی در ایران.
۱۳. گواهی، علی. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت آینده نگری در ایران و چند کشور منتخب جهان، تهران. فرهنگستان علوم.
۱۴. مالک پور، کامران؛ سنجرى، سجاد. (۱۳۹۳). آینده پژوهی در آموزش عالی، بررسی نقش دانشگاه و دانشگاهیان (با تاکید بر نقش نوآوری)، فصلنامه مطالعات آینده پژوهی، سال سوم، شماره ۹، ۱۳۹۳.
۱۵. مجیدی، فرشاد و بیژنی، مسعود. (۱۳۹۶). دوره مکانی مراکز آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی از مراکز اصلی آموزشی: چالش ها و راهبردها. علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۱۳، شماره ۱.
۱۶. مرادی پور، حجت الله و نوروزیان، مهدی. (۱۳۸۴). آینده پژوهی، مفاهیم و روشها. رهیافت، شماره ۳۶، دوره ۱، صص ۴۵-۵۰.
۱۷. ملکی فر، عقیل. (۱۳۸۴). الفبای آینده پژوهی. فصلنامه مطالعات بسیج، سال دهم، شماره ۳، صفحه ۲۴۴.
۱۸. موحدی، رضا. گلی، فائزه و یوسفی محمدی، مریم. (۱۳۹۵). توسعه آموزش عالی کشاورزی با تاکید بر کارآفرینی پایدار. نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد سوم، شماره اول.
۱۹. مهدی، رضا. (۱۳۹۴). آینده شناسی آموزش عالی: راهبردها و پیامدهای سازگاری دانشگاه با محیط و جامعه. فرایند مدیریت توسعه، دوره ۲۸، شماره ۱، پیاپی ۹۱.
۲۰. نعیمی، علی. (۱۳۹۵). بررسی عوامل موثر و استراتژی های فناوری اطلاعات در توسعه با رویکرد آینده پژوهی منطقه ای. همایش ملی دانش و فناوری مهندسی برق، کامپیوتر و مکانیک ایران.
۲۱. نیاز آذری، مرضیه. (۱۳۹۱). تعیین مولفه های آینده پژوهی جهت طراحی مدل در آموزش عالی. فصلنامه پژوهش های مدیریت، سال بیست و سوم، شماره ۹.

۲۲. ورمزیاری، حجت. غنیان، منصور و برادران، مسعود. (۱۳۸۷). دیدگاه دانشجویان نسبت به وضعیت نظام آموزش عالی کشاورزی در ایران؛ چالش ها و راهکارها (مطالعه موردی: دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین). نشریه دانش کشاورزی، دوره ۱۸، شماره ۴، صص ۵۲-۳۹.

۲۳. همتی، علی رضا. گودرزی، محمد علی و حاجیانی، ابراهیم. (۱۳۹۴). آینده پژوهی تجاری شدن آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران؛ ضرورت یا الزام! فصلنامه آینده پژوهی مدیریت، سال بیست و ششم شماره ۲.

24. Csaki, C. (1999). Agricultural higher education in transforming Central and Eastern Europe. *Agricultural economics*, 21(2), 109-120.
25. Hamdhaidari, S., Agahi, H., & Papzan, A. (2008). Higher education during the Islamic government of Iran (1979–2004). *International Journal of Educational Development*, 28(3), 231-245.
26. Roberts, K. J. (2017). Community engagement in Indian higher education: Financial and partnership trends. *International Journal of Educational Development*.
27. Xiong, H., Fu, D., Duan, C., Chang'E, L., Yang, X., & Wang, R. (2013). Current status of green curriculum in higher education of Mainland China. *Journal of cleaner production*, 61, 100-105.
28. Yaghoubi, J. (2010). Study barriers to entrepreneurship promotion in agriculture higher education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1901-1905.